

~~Vátrai Betegh Béla~~

Bajor Gizi emlékére

zene

Művészi-életi tette megemlékezését hallgathatjuk.

A hang^{lemez}_{lemez}, amely néhány perc mulva megszólal, Bajor Gizi hangját idézi. Bajor Giziét, aki öt esztendővel ezelőtt oly hirtelen távozott a színpadról és az életből, amilyen váratlanul csillag fut le az égen. Utolsó alakításának, az Armány és szerelem Lady Milfordjának utiköpenyét szinte még halljuk suhogni, amint az ajtó felé siet, szavainak finom, sokhangu asszonyi muzsikája még a fülünkben zeng, pedig kerek öt éve, hogy elcsendült már. Elcsendült és elcsendesült.

De vajjon visszahozhatatlanul és végérvényesen?

Nem. Micsoda tévedés azt tartani, hogy a színész műve tiszavirágéletű. Hogy elhull esténként, mikor a függöny legördül s végképp szétfoszlik a színész halálakor. Mennyire nem igaz ez! Nemcsak azért nem, mert hangját megőrzi a hanglemez, mozdulatát a filmszalag s lénye és játéka nyomot hagy az emlékezetben. A színész műve nem ilyen módon válik igazán maradandóvá. Az igazi nagy művészegyéniségek, az igazán nagy alkotók, akik közé Bajor Gizi tartozik, életművükkel másként s mélyebben építik bele magukat egy nép kulturájába. Nem bízzák alkotásaikat csupán olyan merev és változhatatlan eszközökre, mint egy hanglemez vagy filmtekerecs, nem írják nevüket csupán az emlékezés tűnékeny, laza és állhatatlan futóhomokjára. A nagy színész úgy halhatatlan, hogy művészete az utódokban, a tanítványokban példaként, élő, fejlődő, szerves hagyományként folytatódik.

(amelyeket a hazatérési utján Kézdiváralja és Kanyó-)

Bajor Gizi életműve - szerepek sok száza - ilyen szerves alkatrésze lett a halála óta eltelt öt év alatt a magyar színjátszásnak. Emberábrázoló tehetsége, játékossága, közvetlensége és ötletessége, humora és változatossága - egész varázslatos egyénisége nem hűlő emlékként él színpadainkon, hanem tudatos és eleven erőként működik ma is. Tudjuk, hogy az ő művészete nélkül a világirodalom drámai nőalakjainak ábrázolása a színpadon ma szegényesebb és halványabb volna; a női lélek színpadi megfogalmazása, legyen az csitri lány, vagy bölcs öregasszony, kevésbé volna árnyalatos. Hiányoznának belőle azok a színek és fordulatok, amelyeket Bajor Gizi ha-

gyött a magyar színészetre csodálatosan gazdag és eltékozolhatatlan örökségül. Művészete olyan jelentkező erővel tér vissza színpadainkra ma is, hogy egy-egy alakítás mozzanataiban ráismerünk: ez ő! Nem, nem úgy, hogy utánozzák, hanem úgy, hogy játéknak legértékesebb, tehát legemberibb és legvalóságosabb elemei beleivódtak színjátszó művészetünk légkörébe s a fiatalok, az utódok már ezt lélekeznek be.

Az olyan nagy művészet, mint Bajor Gizié, ilyen módon öröklődik egy nép körében, amelynek megvan az ereje és lehetősége ahhoz, hogy emlékeit ne csak őrizze, hanem ápolja és fejlessze is, így száll nemzedékről nemzedékre a mi hazánkban, ahol a nagyok példájára tudatos módszerekkel nevelik az ifjúságot.

Most, hogy a múltó idő: öt esztendő távlatából ismét felzeng Bajor Gizi hangja az Ármány és szerelemnek abban a jelenetében, amelyben Lady Wilford bevallja fájó szerelmét Ferdinándnak, aki ezt a szerelmet nem fogadja el, mert szenvedélye egy szegény muzsikusz ~~XXXXXXXXXX~~ leányához, Miller Lujzához vonja s a tragikus vég felé kergeti, szívünk megtelik Bajor Gizi emlékének melegével. Waltter Ebben a jelenetben kibontja teljes szívérványát Bajor Gizi sokszínű művészete: a gőg és a megalázkodás, a forró szerelem és a csalódottság, a szelid lira és a kemény drámai erő minden árnyalatát. Aki hallotta valaha Bajor Gizi hangját - s mi, magyarok, annyiszor hallottuk - idő és tér messziségéből most ráismer: ez ő.

| A jelenetben ^{Ferdinánd} ~~Waltter~~ Gizi Rikli játéka.